

MINSKA

OCH UNDVIK,

ÅTERVINN

OCH ERSÄTT

FINLANDS FÄRDPLAN FÖR PLAST 2.0

Förord	3
--------	---

	Minska nedskräpningen och undvik onödig konsumtion	10
	Ta tillvara plastavfall betydligt effektivare (insamling)	15
	Ta i bruk mångsidiga och tillräckliga lösningar för återvinning av tillvaratagen plast	18
	Effektivera möjligheten att återvinna plastprodukter och användningen av återvunnen plast betydligt	21
	Satsa på lösningar som ersätter plast	25
	Accelerera den cirkulära plastekonomin inom byggsektorn	28
	Effektivisera återvinningen och ersättandet av plast i jordbruket och i trädgårdar	31
	Främja lösningar på plastutmaningen genom internationellt samarbete	34
	Exportera kompetens och lösningar	37
	Öka forskningsdata om plasternas negativa hälso- och miljökonsekvenser och om lösningarna i fråga om dem	39
	Övergripande åtgärder	42

Bilaga	46
Genomförande och uppföljning	45
Referensen	53

Förord

Finlands färdplan för plast, ett åtgärdsprogram för den cirkulära plastekonomin, utarbetades i form av ett förslag av en arbetsgrupp tillsatt av miljöministeriet och blev klar i oktober 2018. Detta var det första nationella programmet som syftade till att på ett tvärsektorielt sätt accelerera den hållbara, cirkulära ekonomin för ett specifikt material, i detta fall plast.

Programmets mål var att vidta de allra första, konkreta åtgärderna för att accelerera en hållbar cirkulär plastekonomi och samtidigt initiera ett intensivt samarbete mellan aktörerna i branschen för att starta den nödvändiga förändringen mot cirkulär ekonomi. Utgångspunkten var dels de problem som orsakas av den snabbt ökande plastkonsumtionen, till exempel nedskräpning och miljöproblem, engångsansvändning och ringa återvinning av plast, dels plastens många goda egenskaper, också med tanke på miljön.

Färdplanen för plast är ministeriernas strategiska projekt, vars genomförande också förutsätts i statsminister **Sanna Marins** regeringsprogram.

Nu, när färdplanen för plast redan genomförts till stor del, är det dags att specificera dess mål och komplettera åtgärderna.

Miljöministeriet inledde i slutet av 2021 uppdateringen av Färdplanen för plast. Syftet var att öka programmets genomslagskraft och säkerställa att dess åtgärder är tillräckligt omfattande. Vid fastställandet av fortsatta åtgärder lades särskild vikt vid etableringen av en fungerande värdekedja för plastens cirkulära ekonomi och relaterade utvecklingsbehov.

Färdplanen för plast har varit och är även i fortsättningen förknippad med omfattande lagstiftning inom Europeiska unionen och nationellt samt andra mål som står utanför själva programmet. Genom programmet stöder man uppfyllandet av dessa mål och kompletterar dem enligt behov, med hänsyn till de olika faserna i plastens cirkulära ekonomi. Samtidigt strävar man efter att förbereda sig på kommande, nya EU-initiativ, som gäller bland annat möjligheterna att återvinna produkter och använda återvunnen plast, biobaserade och biologiskt nedbrytbara plaster samt begränsa mikroplaster. Genom sitt nationella plastprogram stöder Finland också förhandlingarna om ett globalt plastavtal. De inleddes i februari 2022 på mandat av Förenta nationernas miljömöte och ska avslutas före utgången av 2024.

Genom en uppdatering av färdplanen för plast förbereder man sig också på uppstarten av en betydande projekthelhet inom EU:s LIFE-program för strategiska miljöprojekt. Om projekthelheten förverkligas, för den med sig en omfattande och långvarig satsning på genomförandet av Färdplanen för plast och utvecklingen av plastens cirkulära ekonomi i Finland.

För den nya uppdateringen av Färdplanen för plast ansvarar samarbetsnätverket för Färdplanen för plast, som tillsatts av miljöministeriet med uppgiften att främja genomförandet av färdplanen och utveckla nödvändiga fortsatta åtgärder. Nätverket stöddes av ett expertsekretariat, som ansvarade för programmets skrivarbete. Som stöd för uppdateringen genomfördes en halvtidsutvärdering av programmet. I uppdateringen tas också hänsyn till resultaten och rekommendationerna från de många forskningsprojekt som stött genomförandet av Färdplanen för plast.

Vårt mål är att fullfölja genombrottet för plastens cirkulära ekonomi i Finland före 2030.

Leena Ylä-Mononen

Jyrki Alkio

SAMARBETSNETVERKET:

Ordförande överdirektör Leena Ylä-Mononen, miljöministeriet

Vice ordförande teamchef, ledande sakkunnig Jyrki Alkio, arbets- och näringsministeriet

Medlemmar specialsakkunnig (tjl.) Johanna Nykyri / konsultativ tjänsteman Titta Berlin (jord- och skogsbruksministeriet), medicinalråd Mikko Paunio (social- och hälsovårdsministeriet), regeringsråd Merja Sandell (finansministeriet), miljöråd Anna-Maija Pajukallio (miljöministeriet), verkställande direktör Vesa Kärhä (Plastindustrin rf), ledande sakkunnig Pia Vilenius (Kemiindustrin rf), verkställande direktör Mika Surakka (Finlands Returplast Ab), direktör Heli Tammivuori (Livsmedelsindustriförbundet rf), miljö­sakkunnig Aaron Vuola (Skogsindustrin rf), standardiseringschef, produktchef Tuuli Kunnas (Byggnadsindustrin RT rf), teknisk direktör Mikko Somersalmi (Fastighetsägarna och Byggherrarna i Finland RAKLI), ledande sakkunnig Marja Ola (Finsk handel rf) / direktör Ilkka Nieminen (Finlands Dagligvaruhandel rf), kommunikationsexpert Kaisa Halme (Cirkulärkraft Finland rf), verkställande direktör Otto Lehtipuu (Miljöindustrin och -tjänster YTP rf), sakkunnig Airi Kulmala (Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf), programdirektör Sampsa Vilhunen / havsexpert Iris Kokkonen (WWF Finland), utvecklingschef Salka Orivuori (Marthaförbundet rf), chef för påverkansarbete Tiina Vyyryläinen (Konsumentförbundet), Network Lead Sampo Tukiainen (Business Finland)

Plastrådet Mari Granström, Henna Hautakangas, Aino Huotari, Otso Sillanaukee och Johanna Kohvakka

SEKRETARIATET:

Generalsekreterare programchef Merja Saarnilehto (miljöministeriet)

Medlemmar konsultativ tjänsteman Mika Honkanen (arbets- och näringsministeriet), specialforskare Sari Kauppi (Finlands miljöcentral SYKE), forskningschef Panu Rantakokko (Institutet för hälsa och välfärd THL), specialforskare, Senior Customer Manager Juha-Matti Katajajuuri (Naturresursinstitutet Luke), forskningsområdesdirektör Jarmo Ropponen (Teknologiska forskningscentralen VTT Ab)

MÅLEN FÖR FÄRDPLANEN FÖR PLAST

Syftet med Färdplanen för plast har varit att minska nedskräpningen och andra miljökonsekvenser av plast, undvika onödig plastkonsumtion, effektivisera återvinningen av plast samt ersätta traditionell fossil plast med andra material och lösningar. I denna uppdaterade programversion har dessa syften specificerats så att man nu tar större hänsyn till de mål som i det ursprungliga programmet ägnades mindre uppmärksamhet, dvs. hållbar produktutveckling, återanvändning, möjlighet att återvinna produkterna och ökad användning av återvunnen plast.

I den ursprungliga programversionen (2018) fastställdes ingen tidsplan för genomförandet av Färdplanen för plast. Målet var att utarbeta ett program som sträcker sig över regeringsperioden så att genomförandet fortsätter under följande regeringsperiod. Så har också skett, men samtidigt står det klart att övergången till en cirkulär ekonomi för plast också kräver långsiktigare åtgärder.

Man ställde inte heller upp någon målbild för genomförandet av den ursprungliga Färdplanen för plast. Nu ter sig denna målbild redan tydligare.

Målet för Färdplanen för plast är att fullfölja genombrottet för plastens cirkulära ekonomi i Finland före 2030 genom att:

1. Minska nedskräpningen av miljön och andra miljökonsekvenser som orsakas av plast.
2. Undvika onödig konsumtion och främja återanvändning (det senare målet är nytt).
3. Effektivisera återvinningen av plast och möjligheten att återvinna plastprodukter (det senare målet är nytt).
4. Ersätta ny plast som är tillverkad av fossila råvaror
 - med återvunnen plast (nytt) eller
 - med hållbart producerade förnybara material.

Detta förutsätter att man fram till 2030 arbetar för följande mål:

- ➔ Avsevärt mindre plastskräp i havsmiljön och i andra områden som är viktiga med avseende på nedskräpning, jämfört med 2022.¹
- ➔ 30 procent mindre konsumtion och märkbart högre återanvändning i många centrala produktgrupper jämfört med 2022.²
- ➔ 60 procent återvinning av förpackningsplast³ och betydande återvinning också av andra plastprodukter.

Helt återvinningsbara eller återanvändbara plastförpackningar, märkbar förbättring av möjligheten till återvinning och återanvändning av många andra plastprodukter.⁴

Andelen återvunnen plast i genomsnitt 30 procent i nya produkter i många produktgrupper.⁵

Föregångare inom hållbart producerade, återvinningsbara och i vissa användningsobjekt helt plastfria material som tillverkas av förnybara råvaror.

De ovan nämnda kvantitativa målen konkretiserar de effekter som eftersträvas genom Färdplanen för plast. De är riktgivande och förtydligas allt eftersom arbetet framskrider, kunskapsbasen växer och de externa målen konkretiseras.

I följande kapitel samt i [bilaga 1](#) beskrivs de externa mål som är kopplade till målen för Färdplanen för plast.

Vid uppföljningen av målen beaktas tillgången på information från redan existerande rapporter samt möjligtvis med hjälp av separata utredningar. Indikatorerna som beskriver målen utvecklas allt eftersom arbetet med Färdplanen för plast framskrider.

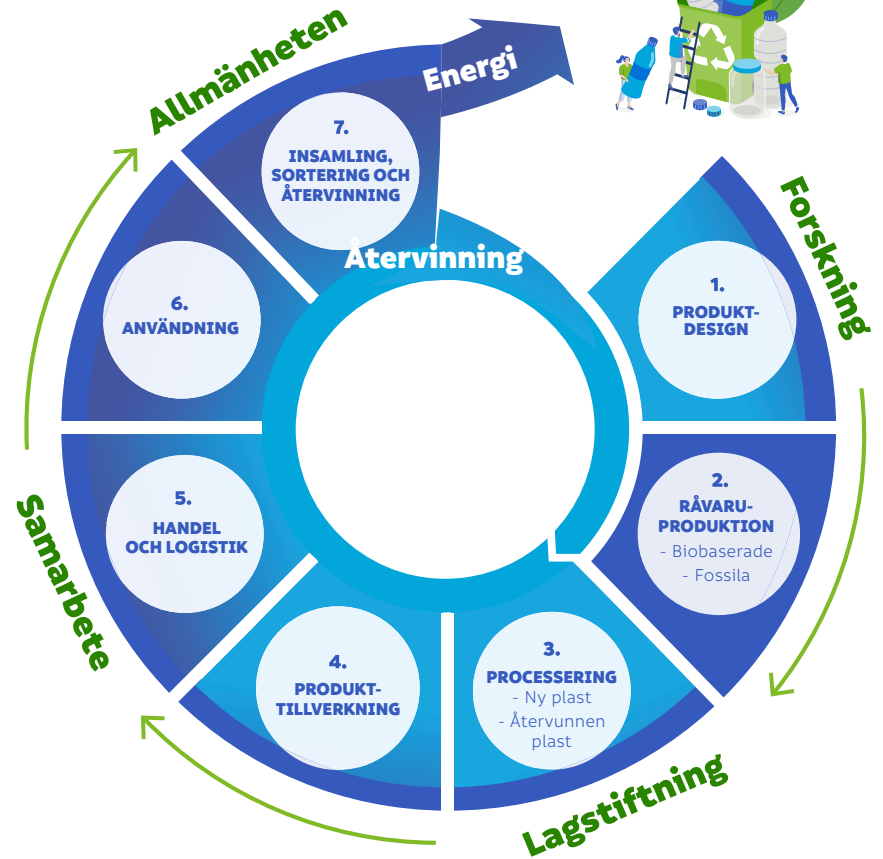
Finlands färdplan för plast

Färdplanen visar vägen mot en hållbar cirkulär plastekonomi.

- Sammanställer metoder för att
 - minska olägenheterna av plaster
 - undvika onödig konsumtion
 - effektivisera återvinningen av plaster
 - finna ersättande lösningar
- Miljöministeriet samordnar, ett brett samarbetsnätverk genomför.

PLASTICS VALUE CHAIN

ÅTGÄRDER

Nedskräpning och plastkonsumtion

Tillvaratagande av plastavfall

Mångsidiga och tillräckliga lösningar för återvinning av tillvaratagen plast

Möjligheten att återvinna plastprodukter och användningen av återvunnen plast

Lösningar som ersätter plast

Bygg- och rivningsplaster samt jordbruks- och trädgårdsplaster

Internationellt samarbete

Minskning av plastens hälso- och miljöölagheter

Övergripande åtgärder

DEN CIRKULÄRA PLASTEKONOMIN I FINLAND

42 %

Återvinningsgraden för plastförpackningar 2019

92 %

Returgraden för pantförsedda plastflaskor 2020

74,5 kt

75,5 kt insamlat plastavfall 2019*

*inkl. inte bygg- och industriplaster

MÅL UPPSTÄLLDA AV EU

Återvinningsgrad för plastförpackningar

50 % v. 2025

55 % v. 2030

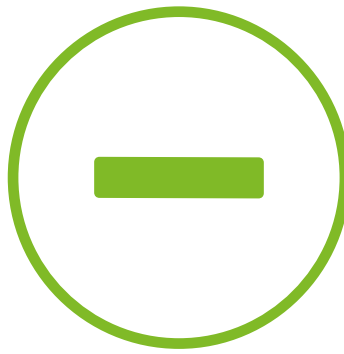
Alla plastförpackningar återvinningsbara före 2030

EXTERNA MÅL I ANSLUTNING TILL FÄRDPLANEN FÖR PLAST

Den hållbara, cirkulära plastekonomin är förknippad med en betydande mängd mål som härrör från olika författningssamlingar, åtaganden och program. På EU-nivå omfattar dessa bland annat avfallsdirektiven, direktivet om vissa plastprodukter för engångsbruk (SUPD), programmen för cirkulär ekonomi, plaststrategin, havsstrategin, kemikaliestrategin och kemikalieförordningen, lagstiftningen om livsmedelskontaktmaterial och förordningen om den återvinningsplast som används i dessa samt fastställandet av avgiftsandelen till EU delvis utifrån plaståtervinningsgraden. På nationell nivå styrs den cirkulära plastekonomin av bland annat avfallslagen och avfallsförordningarna, frivilliga green deal-avtal, åtgärdsprogrammet för havsvård och den nationella avfallsplanen. Plastrelaterade mål ingår också i många kommande EU-initiativ.

Dessa mål från olika håll definierar tillsammans verksamhetsmiljön för den cirkulära plastekonomin och skapar möjligheter att uppnå de mål som uppställts i Färdplanen för plast.

En sammanfattning över de viktigaste externa målen med tanke på Färdplanen för plast finns i [bilaga 1](#).

Minska nedskräpningen **och undvik onödig** **konsumtion**

Utmaningarna i anslutning till plast intresserar människor och lyfts fram i offentligheten. Kommunikation samt kampanjer och aktioner riktade till allmänheten utgör också en viktig del av lösningen på plastutmaningen. Goda exempel på lyckade kampanjer som också blivit fenomen på sociala medier är Ett skräp om dagen-rörelsen, plogningen, dvs. att plocka skräp i samband med jogging, och det årliga talkoprogrammet Snygg Beach. Också Yles kampanj I love muovi – Anna muoville arvoisensa elämä (2019), Helsingin Sanomats artiklar och YouTube-videor⁶ har effektivt lyft fram temat i offentligheten.

Även företag och offentliga aktörer har en viktig roll när det gäller att minska den ohållbara konsumtionen, såsom användningen av engångsförpackningar och det överdrivna förpackandet. Ett sätt är de frivilliga green deal-avtalen, i vilka man kan ställa upp ambitiösa, uppföljningsbara mål och fastställa åtgärder för att uppnå målen.

Direktivet om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön (EU 2019/904) förutsätter en ambitiös minskning av konsumtionen av vissa livsmedelsbehållare och muggar i plast för engångsbruk. De åtgärder för minskad konsumtion som förutsätts i SUP-direktivet genomförs främst genom ett green deal-avtal mellan näringslivets organisationer och miljöministeriet. Avtalet innehåller de viktigaste gemensamma målen samt de utvecklingsåtgärder som behövs för att uppnå dem. I den uppdaterade riksomfattande avfallsplanen fastställs de mål och metoder för minskad konsumtion enligt SUP-direktivet som binder statsförvaltningen. Även den övriga offentliga förvaltningen uppmanas att genomföra dessa mål och

metoder. Vid behov kan målen och åtgärderna för minskad konsumtion fastställas genom en förordning som utfärdas med stöd av lagen.

Utöver frivilliga åtgärder kan det behövas förbud eller annan reglering. I avfallslagen finns ett nedskräpningsförbud, och den som bryter mot detta kan föreläggas exempelvis en ordningsbot på 100 euro. SUP-direktivet innehåller också direkta förbud mot vissa plastprodukter för engångsbruk, såsom matbestick. Det innehåller också krav på märkning av engångsprodukter som innehåller plast och lätt hamnar i naturen. Dessutom utvidgar SUP-direktivet producenternas ansvar för de städnings- och hanteringskostnader som uppkommer av nedskräpningen av vissa produkter.

Hållbar produktdesign spelar en viktig roll för minskningen av nedskräpning och onödig konsumtion. Med hjälp av den kan man minska sannolikheten för att produkter hamnar i naturen, förlänga produkternas livslängd, optimera materialanvändningen samt garantera möjligheten till återvinning och tillgången på exempelvis reservdelar till elapparater som innehåller plast. Europeiska kommissionen kommer under 2022 att lägga fram initiativ om såväl hållbar produktdesign som biologiskt nedbrytbara och komposterbara material.

ÅTGÄRDER:

- ➔ Allmänheten och olika aktörer uppmuntras att på bred front lyfta fram handlingar och kampanjer för att minska engångsanvändning och nedskräpning.
- ➔ Städer och kommuner, företag, evenemangsarrangörer och andra aktörer utmanas att börja använda lösningar som minskar nedskräpning och onödig konsumtion, såsom effektivisera avfallsinsamlingen och anvisningarna om denna, begränsa rökningen vid allmänna badstränder och garantera att ingen nedskräpning sker och goda återvinningsrutiner följs på exempelvis byggplatser.
- ➔ Kostnaderna för avfallsinsamling och uppstädning som orsakas av vissa plastprodukter för engångsbruk samt kostnaderna för upplysningsverksamhet som förebygger nedskräpning enligt med kraven i SUP-direktivet tas om hand.

- Ett green deal-avtal för livsmedelsbehållare och muggar i plast för engångsbruk (tillsammans enportionsbehållare) genomförs⁷, där undertecknarna bland annat förbinder sig att:
- Ersätta enportionsbehållare i plast för engångsbruk med enportionsbehållare som kan återanvändas eller plastfria enportionsbehållare för engångsbruk och ta ut en separat avgift för deras användning av konsumenten.
 - Använda enportionsbehållare för engångsbruk som innehåller lite plast, där plasten har ersatts med andra material eller dess mängd harminskats.
 - Utveckla nya lösningar, handlingsmodeller och material för förpackningar som kan ersätta enportionsbehållarna i plast för engångsbruk och förebygga den nedskräpning de orsakar.
 - Utbilda företagspersonal och informera konsumenterna om miljökonsekvenserna av enportionsbehållare i plast för engångsbruk och alternativa lösningar för att minska konsumtionen och miljöolägenheterna.
 - Rapportera genomförda åtgärder och uppnådda resultat samt utvärdera avtalets genomslagskraft.
 - Ställa upp ambitiösa kvantitativa mål för åren 2024–2026 för minskningen av plastmängden i enportionsbehållare för engångsbruk helt eller delvis i plast som släpps ut på marknaden jämfört med 2022 års nivå så att inte andelen övrigt material som ingår i förpackningar som tillverkas delvis i plast ökar.

- Sluta använda engångskärl som innehåller plast vid offentliga aktörers evenemang och i deras lokaler samt ersätta engångskärlet med återanvändbara kärl i enlighet med den uppdaterade nationella avfallsplanen.
- På ett miljöhållbart sätt optimera och minska konsumtionen av plastfilm i byggsektorns leveranskedja (se Accelerera den cirkulära plastekonomin inom byggsektorn).
- Utvärdera möjligheten att minska plastutsläppen genom bättre kontroll av spridningsvägarna samt miljö tillstånd.

- ➔ Identifiera och införa metoder för att minska utsläppen av mikroplaster (till exempel textilier).
- ➔ Främja hållbar produktdesign för produkter som innehåller plast, såsom skräpfrihet, längre livslängd och hållbara materialval.

GENOMFÖRARE OCH SAMARBETSPARTER

MM och de övriga ministerierna, samarbetsnätverket inklusive WWF Finland och Marthaförbundet, övriga organisationer, Plastrådet, medierna, Livsmedelsindustriförbundet, Finsk Handel, Turism- och Restaurangförbundet, Suomen Pakkausyhdistys, Finlands Dagligvaruhandel, Byggnadsindustrin, producentsammanslutningen för förpackningsproducenter, Kommunförbundet och kommundätverken⁸ samt enskilda städer och kommuner, övriga aktörer.

TIDSPLANER:

- Mängden plastavfall i havsmiljö ska minska med 30 procent fram till 2027 jämfört med 2015 års nivå.
- Konsumtionen av enportionsbehållare i plast för engångsbruk (livsmedelsbehållare och muggar) ska minska fram till 2026 jämfört med 2022 års nivå.
- Konsumtionen av plastfilm i byggsektorns leveranskedja ska minska fram till 2027 jämfört med 2023/2024 års nivå.

INDIKATORER SOM ANVÄNDS (FRÅN RAPPORTER):

- Mängden plastskräp i havs- och kustmiljö (Skräppuppföljning i Finlands havsområde).
- Minskning av mängden plast (ton) i enportionsbehållare i plast för engångsbruk.
- Den totala mängden (ton) annat material än plast i enportionsbehållare i plast för engångsbruk ska inte öka jämfört med 2022 års nivå.
- Utveckling av den relativa konsumtionen av plastfilm i byggsektorns leveranskedja, i procent.

MÖJLIGA ANDRA INDIKATORER (SEPARATA UTREDNINGAR):

- Mängden insamlad plastskräp (återkommande kampanjer).
- Effekten och räckvidden i kampanjen mot nedskräpning.
- Andelen engångsplastskräp (SUPD) i renhållningen av kommunernas allmänna områden.
- Uppföljning av nedskräpningen i nationalparker och på publikevenemang (besökarmängden i relation till mängden skräp i insamlingskärlen och i naturen).
- Mängden engångsapplikationer och företag som erbjuder dem i vissa produktgrupper (till exempel take-away-försäljning).

Ta tillvara plastavfall **betydligt effektivare** **(insamling)**

Materialåtervinningen av begagnade plaster bör bli mycket effektivare. En stor del av avfallsplasterna består av förpackningar, av vilka 42 procent materialåtervinns i Finland (2019). Tillvaratagandet av förpackningsplast har utvecklats väl, men det förekommer utmaningar i återvinningskapacitetens tillräcklighet och byggandet av värdekedjor för återvinning av många olika avfallsplaster.

EU:s gemensamma nya krav på återvinning och separat insamling av förpackningsavfall infördes i den nationella lagstiftningen under 2021. Ändringen av avfallslagen (714/2021) trädde i kraft den 19 juli 2021. Den nya avfallsförordningen (978/2021) och den nya förpackningsavfallsförordningen (1029/2021) trädde i kraft den 1 december 2021. I och med dessa skärptes återvinningsmålen för plastförpackningar (2025: 50 procent, 2030: 55 procent) och kraven på separat insamling av plastförpackningar och övriga plaster utvidgades (för detaljer, se bilaga 1).

Också sättet att beräkna återvinningsgraden ändrades i enlighet med EU:s avfallsdirektiv. Tidigare beräknades återvinningsgraden utifrån separat insamlat plastavfall. Från och med 2020 följer man upp den verkliga återvinningsgraden, dvs. återvinningen av avfallsplast i nya produkter eller material. Orenheter och plastavfall som inte duger för återvinning utesluts ur beräkningen.

För att påskynda återvinningen av förpackningsplast och annan plast behöver man, vid sidan av att utveckla insamlingssystemen, kommunicera

och uppmuntra både konsumenterna och näringslivet att minska konsumtionen, återanvända plastprodukter, sortera plastavfall, återvinna samt använda produkter av returplast. Ett enhetligt märkningssystem, som exempelvis ett piktogram på såväl förpackningen eller produkten som på avfallskärlet, skulle underlätta sorteringen. För sortering på anläggningarna utvecklas också redan så kallade digitala vattenstämplar. Avfallslagen och förpackningsavfallsförordningen förutsätter för sin del att de producentansvarsavgifter som tas ut av producenterna fastställs så att avgifterna uppmuntrar till hållbara produkter som kan återanvändas och återvinnas.

Konsumenterna beställer via distansförsäljning produkter och förpackningar som innehåller plast från länder utanför EU. Sammansättningen hos dessa produkter och förpackningar, liksom den ökade användningen av bionedbrytbara plaster, kan påverka insamlingssystemens funktion. I samband med ändringen av avfallslagen föreskrevs det om producentansvarsskyldighet för produkter, inklusive deras förpackningar, som säljs via distanshandel från länder utanför Finland och omfattas av producentansvaret. Tillsynen i samband med detta förutsätter alltså i fortsättningen allt mer myndighetssamarbete, både inom landet och internationellt. Kommissionen kommer att lägga fram ett nytt politiskt initiativ om bionedbrytbara plaster under 2022.

Också textilier innehåller betydande mängder plast. Kommissionen publicerade EU:s första textilstrategi i mars 2022 och i Finland inleds den regionala insamlingen av textilavfall i början av 2023. Den första återvinningsanläggningen för textilavfall inledde sin verksamhet i slutet av 2021. Insamlingen av fiskeredskap som innehåller plast inleds i och med genomförandet av SUP-direktivet.

ÅTGÄRDER:

- Insamlingssystemen planeras så att de blir användarvänliga och effektiva. Försök inleds i syfte att utreda alternativen för separat insamling av olika typer av plastavfall. Dessutom undersöks möjligheten att samla in förpackningsplastavfall och annat plastavfall i samma insamlingskärl.
- Konsumenternas och företagens medvetenhet ökas och råd ges om hur plaster kan materialåtervinnas.
- Tillvaratagandets (dvs. insamlingens) tillräcklighet bedöms och säkerställs för att uppnå återvinningsmålen och uppfylla behovet av returplast.
- Tekniken i anslutning till återvinning av plastavfall utvecklas. Effekten av bionedbrytbara plaster på insamlings- och återvinningsystemen bedöms.
- Möjligheterna att förhandla fram ett frivilligt green deal-avtal för värdekedjan för utnyttjande av samhällsavfall som energi utreds. Syftet med avtalet är att öka den separata insamlingen och återvinningen

av återvinningsbart samhällsavfall (till exempel plast) som nu styrs till förbränning och minska utsläppen från avfallsförbränningsanläggningarna.

- Den separata insamlingen och sorteringen vid anläggningarna av plastfilmer som uppstår vid byggande utvecklas och kvantitativa mål för graden eller volymen av separat insamling ställs upp för 2027.
- Utvecklingen av textilavfallets insamling följs upp, liksom även möjligheten av återvinna textilplaster.
- Insamlingen och återvinningen av fiskeredskapsavfall effektiveras och uppmuntras¹⁰.

GENOMFÖRARE OCH SAMARBETSPARTER:

MM, kommunerna, Cirkulärkraft Finland och avfallsanläggningarna, avfallsserviceföretagen, producentsammanslutningen för förpackningsproducenter, Plastindustrin, Byggnadsindustrin, Teknologiska forskningscentralen VTT, Marthaförbundet, WWF Finland, övriga organisationer och branschaktörer.

TIDSPLANER:

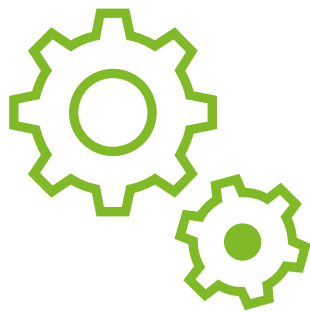
- Avseende ändringarna av avfallslagen i enlighet med tidsplanen för genomförande (se bilaga 1, mål 3).

INDIKATORER SOM ANVÄNDS (FRÅN RAPPORTER):

- Graden av tillvaratagande eller återvinning för förpackningsplast (återvinningsgraden rapporterad sedan 2020).
- Utvecklingen av volymerna separat insamlad plastfilm inom byggande jämfört med utgångsnivån 2023/2024.

MÖJLIGA ANDRA INDIKATORER (SEPARATA UTREDNINGAR):

- Graden av tillvaratagande eller återvinning för andra plaster än förpackningsplaster.
- Allmänhetens åsikt om plastinsamlingsställets tillräcklighet (till exempel barometern).

Ta i bruk mångsidiga och tillräckliga lösningar för återvinning av tillvaratagen plast

Plaståtervinningen är en process i flera steg som omfattar insamling, transport, sortering, processering av avfallsplast och slutligen tillverkning av nya produkter från sekundära råvaror. På valet av återvinningsprocess inverkar plastavfallens uppkomstplats, kvalitet och mängd samt kraven på de nya produkter som ska tillverkas. Dessutom bör beaktas att inte alla avfallsplaster lämpar sig för materialåtervinning. Det kan vara bättre att på ett kontrollerat sätt utvinna energi ur dem.

För processeringen av plastavfall finns flera lösningar, både mekaniska och kemiska. Utöver lösningar för stora volymer behövs det också småskaliga lösningar. I alla lösningar för återvinning och utnyttjande är det viktigt att beakta skadliga ämnen och säkerheten i fråga om de återvunna råvarorna och produkterna. Det mekaniska alternativet lämpar sig bäst för plastavfall som är rent och i gott skick, medan återvinning och behandling på kemisk väg är möjlig också för den plast som inte lämplig för mekanisk återvinning. De kemiska metodernas lämplighet för olika slags avfallsplaster och orenheter varierar, och renheten hos det använda plastavfallet påverkar förvärvet av returplast och volymen av det plastavfall som blir till energi. Enligt EU:s prioritetsordning betraktas inte utvinning av energi ur avfallsplast som återvinning. De nya biotekniska metoderna kan fortfarande öppna upp nya möjligheter för plaståtervinningen.

Största delen av plaståtervinningen i Europa består av mekanisk återvinning och andelen kemiska återvinningsvägar är liten¹¹. Den kemiska behandlingen av plastavfall håller emellertid på att bli en viktig del av utvecklingsarbetet för att få fram återvinningslösningar och värdenätverk för plasten. Med hjälp

av denna behandlingsmetod kan man producera returplast av god kvalitet som lämpar sig exempelvis för livsmedelsförpackningar och krävande tekniska tillämpningar. För tillfället håller många petrokemiska företag i världen på att ta i bruk liknande lösningar för kemisk återvinning som bygger på förvätskning av avfallsplast genom pyrolys. Plasten vidareförädlas därefter via rening och plastindustriella processer så att den blir som ny. Anläggningar för kemisk återvinning av plast används redan i Europa och nya håller på att grundas.¹² Tills vidare går produkternas kemiska andel ändå ofta till bränsle istället för materialåtervinning.

Finland kommer under de närmaste åren att ta i bruk ny anläggningskapacitet för mekanisk plaståtervinning samtidigt som också den kemiska återvinningen framskrider. För att effektivisera plaståtervinningen kan man också bedöma behovet av sorteringsanläggningar¹³. Vid sidan av övriga faktorer påverkas investeringarna sannolikt av återvinningsmarknadens relativa litenhet i Finland¹⁴.

Vilka nya återvinningslösningar som tas i bruk påverkas i hög grad av en tillräcklig tillgång på lämplig avfallsplast och av marknaden för materialåtervunna plaster och andra produkter som kan förädlas från plastavfall. Förutsättningen för en fungerande återvinningsmarknad är å ena sidan en ekonomisk förbindelse vid nya lösningar och å andra sidan samarbete mellan aktörerna, vilket gör det möjligt att koppla de traditionella enkelriktade värdekedjorna till den cirkulära ekonomin. De offentliga aktörerna kan ha en betydande roll som facilitatorer för nya samarbetsmodeller och affärsverksamheter.

Finansieringsinstrumentet för hållbar tillväxt (RRF) har ökat möjligheterna att finansiera investeringar i anläggningar för plaståtervinning i Finland. Om finansieringskriterierna uppfylls kan investeringsfinansiering också sökas från Klimatfonden som grundades 2020. Andra potentiella finansieringsinstrument är Europeiska regionala utvecklingsfonden och dess tema cirkulär ekonomi samt Tesis (Finlands Industriinvestering Ab:s) investeringsprogram för cirkulär ekonomi. Nordiska investeringsbanken (NIB) har varit en betydande finansiär av investeringar i cirkulär ekonomi¹⁵, och för stora investeringar (över 20 miljoner euro) kan man också få finansiering direkt från Europeiska investeringsbanken.

ÅTGÄRDER:

- ➔ Arbetet med att ta fram återvinningslösningar som är lämpliga för olika avfalls- och återvinningsplastmaterial samt deras värdekedjor påskyndas.
- ➔ Projekt startas i syfte att stärka samarbetet mellan aktörerna och öka det sorterings- och processkunnande som behövs i företag och forskningsinstitutioner för en fungerande materialåtervinning.
- ➔ Forskning, utveckling och investeringar i produktionen som gäller mekanisk och kemisk återvinning av plast stöds. Riskerna med olika material identifieras.

- Metoderna för massbalans utvecklas och bedöms för att fastställa återvinningsgraden inom kemisk plaståtervinning.
- Renings-, återvinnings- och förädlingsteknikerna för plastavfall samt kvalitetssäkringen av insamlingen och förbehandlingen av den återvinningsplast som ska användas för livsmedel utvecklas och testas för att förbättra kvaliteten och säkerheten i returplasten.
- Man säkrar återvinningskapacitetens tillräcklighet och möjligheterna att i större utsträckning än nu ersätta användningen av jungfrulig nyplast med återvunna råvaror.
- En eller två fullskaliga återvinningsanläggningar för plast samt enheter för kemisk återvinning etableras i anslutning till befintlig kemisk industri.

GENOMFÖRARE OCH SAMARBETSPARTER:

ANM, de övriga ministerierna, Teknologiska forskningscentralen VTT, Business Finland (BF), Plastindustrin, producentsammanslutningen för förpackningsproducenter, branschföretag och övriga aktörer.

TIDSPLANER:

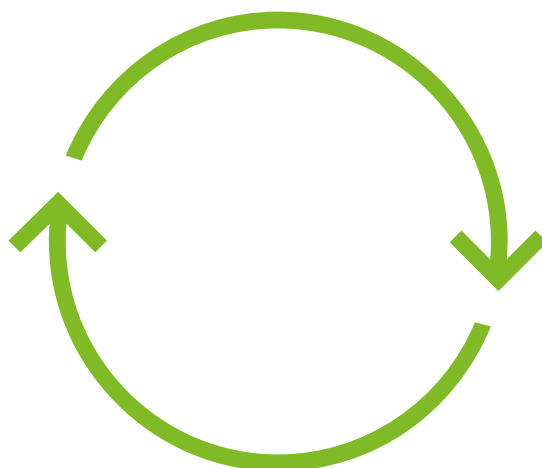
- De anläggningsinvesteringar som förutsätts enligt återvinningsmålen för förpackningsplast genomförs i Finland före 2025.

INDIKATORER SOM ANVÄNDS (FRÅN RAPPORTER):

- Graden av tillvaratagande eller återvinning av förpackningsplast (från och med 2020).
- Mängden exporterat plastavfall¹⁶.

MÖJLIGA ANDRA INDIKATORER (SEPARATA UTREDNINGAR):

- Återvinningskapacitetens tillräcklighet för plast som samlas in separat i Finland.
- Kvaliteten hos separat insamlat plastavfall.

Effektivera möjligheten att återvinna plastprodukter och användningen av återvunnen plast betydligt

Ett av de viktiga målen i EU:s plaststrategi som publicerades 2018 är att garantera att alla plastförpackningar som släpps ut på EU:s marknad är återanvändningsbara eller lätta att återvinna senast 2030.

Metoder för att utforma återvinningsbara och återanvändningsbara förpackningar fastställs i samband med revideringen av EU:s direktiv om förpackningar och förpackningsavfall. Kommissionen lägger fram ett initiativ om revideringen sommaren 2022. Initiativet kan också omfatta mål och förpliktelser för användningen av returplast i förpackningar.

SUP-direktivet ålägger redan en skyldighet att använda återvunnen plast. I enlighet med denna skyldighet ska andelen återvunnen plast år 2025 motsvara minst 25 procent av mängden PET-flaskor för engångsbruk som släpps ut på marknaden. År 2030 ska andelen vara minst 30 procent av den totala mängden engångsflaskor i plast.

I den europeiska plastpakten¹⁷ har målet för plastförpackningars återvinningsbarhet eller återanvändbarhet satts till år 2025. Åtagandet har

också som mål att andelen återvunnen plast i nya produkter och förpackningar är i genomsnitt 30 procent (av vikten) år 2025 i de företag som undertecknat pakten och tillverkar produkterna i fråga. Den europeiska plastindustrin Plastics Europe har ställt upp ett mål på i genomsnitt 30 procent återvunnen plast i förpackningar fram till 2030.

Det är också möjligt att sträva efter att stärka användningen av återvunnen plast genom ekonomisk styrning (se [Åtgärd 11] Genomgående åtgärder).

Potentiella användningsändamål för återvunnen plast är, vid sidan av förpackningar, till exempel byggprodukter och textilier. Återvinningen av syntetiska textilfibrer och plaster kan i vissa fall kombineras. Vid användningen av återvunnet material ska man fästa uppmärksamhet vid tillsatserna och deras effekter med hänsyn till användningen av slutprodukten.

Möjligheterna att använda returplast för livsmedelskontakt är för tillfället ytterst begränsade för andra plaster än PET-plast. En revidering av EU-förordningen om återvunnen plast i kontakt med livsmedel är under beredning. När förordningen träder i kraft förtydligar den regleringen av säkerheten i återvunnen plast som används i livsmedelsförpackningar. Dessutom revideras för tillfället unionens lagstiftning om livsmedelskontakt inom ramen för Från jord till bord-strategin samt kemikaliestrategin, också med målet att förbättra livsmedelssäkerheten. Detta eftersträvas i synnerhet genom att minska användningen av farliga kemikalier samt genom att stödja innovativa och hållbara förpackningslösningar.

De mest problematiska med tanke på materialåtervinningen är de högpresterande kompositplasterna, som används för många ändamål, till exempel i vindkraftverk, elfordon och containrar. Dessa plaster produceras och används i allt högre grad. Därför måste man fästa speciell uppmärksamhet vid deras återvinningsbarhet och utvecklingen av återvinningsystem¹⁸.

Produktdesign är nyckeln till kvalitet och säkerhet i återvunnen plast i framtiden. Kriterierna för kemikalier, som fastställs inom ramen för EU:s initiativ för säker och hållbar design (Safe-and-Sustainable by Design), förhindrar att skadliga kemikalier hamnar i materialåtervinningen. För att garantera säkerheten i återvunna råvaror är det fortfarande nödvändigt att främja ersättandet av de farligaste kemikalierna samt utveckla lösningar och metoder för att identifiera farliga ämnen samt ta dem ur bruk och avlägsna dem ur materialåtervinningen.

ÅTGÄRDER:

- Vid designen av plastprodukter och kompositer söks metoder för att garantera återvinningsbarhet i enlighet med principerna för hållbar och säker produktdesign.
- Påståenden om produkternas återvinningsbarhet och övriga miljöegenskaper utvärderas och anvisningar om dessa läggs till.
- Produktgrupper som kan tillverkas med en viss mängd återvinningsplast identifieras¹⁹. Forskningen kring återvunna råvaror och innovationerna inom området stärks. Satsningar görs på att utveckla tillämpningar för återvunnen plast och på att öka användningsmöjligheterna. Användningens effekter och återvinningen efter användning utreds.
- Man säkerställer att återvinningsplasten är säker och acceptabel att använda genom att bland annat effektivisera identifieringen av skadliga ämnen. Detta görs till exempel genom att använda uppgifterna i Europeiska kemikaliemyndighetens SCIP-databas (ämnen som inger mycket stora betänkligheter).²⁰
- Beredningen av grunderna för upphörande att klassificeras som avfall (End of Waste/ej längre avfall) fortsätter för att stödja användningen av återvunnen plast och kvalitetssäkringen, antingen nationellt eller i samband med det beredningsarbete som kommissionen inleder 2022.
- Ifall ingen harmoniserad End of waste-förordning är på väg, kommer Finland att bereda en nationell förordning eller nationella förordningar.
- Möjligheten att utveckla författningsstyrningen för att främja högklassig produktion av returplast utvärderas.
- Användningen av återvunna plastfilmsmaterial ökas i produktionen av plastfilmer ämnade för behoven inom byggnadsbranschens leveranskedja och byggandet samt användningen av plastfilmer tillverkade av returplastfilm i byggnadsbranschens leveranskedja.
- Användningen av returplaster i textilier och andra lämpliga användningsobjekt utreds.
- Samarbetet mellan de olika aktörerna i värdenätverket för plast, såsom produktdesigner samt plastproducenter och plaståtervinnare, utökas till exempel genom att grunda ett kompetensnätverk, och tjänster som stöder bildandet av värdenätverk prövas.
- Grundandet av ett branschkluster som stöder produktion och användning av returplast utreds.

GENOMFÖRARE OCH SAMARBETSPARTER:

MM, ANM, JSM, de övriga ministerierna, Plastindustrin, Suomen Pakkausyhdistys, Livsmedelsindustrin, aktörer inom byggsektorn och andra branscher som använder plast samt forskningsinstitut.

TIDSPLAN:

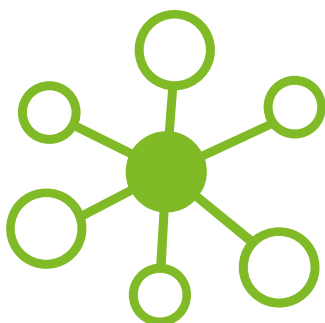
- Tidsplan för åtgärder enligt green deal-avtalet om plast inom byggsektorn.
- Utredningen om användningen av returplast och blandningsskyldigheten blir klar i början av 2023.
- Tidsplan för behandling och genomförande av revideringen av direktivet om förpackningar och förpackningsavfall (Q2 2022).

INDIKATORER SOM ANVÄNDS (FRÅN RAPPORTER):

- Återvinning(sgrad) för plastfilmer inom byggsektorns leveranskedja och inom byggsektorn/ Green deal-avtalet om plast inom byggsektorn.

MÖJLIGA ANDRA INDIKATORER (SEPARATA UTREDNINGAR):

- Återvinning(sgrad) för förpackningsplaster.
- Återvinningsbarhet och återanvändning av plastförpackningar.
- Återvinningsbarhet och återanvändning av övriga plastprodukter.

Satsa på lösningar **som ersätter plast**

Biobaserade material som kan ersätta fossil plast är en viktig bransch och innovationsmöjlighet för forskningen, produktutvecklingen och produktionen i Finland. Behovet av säkra, biobaserade, återvinningsbara och för vissa användningsändamål även helt bionedbrytbara produkter som ersätter plast är globalt. I Finland har vi ett gediget kunnande om biomaterial och dessutom råvaror som erbjuder lovande möjligheter när det gäller lösningar som ersätter traditionella plaster.

För att förväntningarna i fråga om ersättande material och lösningar ska infrias krävs dock ett tätt samarbete och satsningar på forskning, innovationsarbete och uppskalning av produktion så att de första lovande resultaten kan bli produkter på marknaden. Målet är i allt högre grad helt plastfria material och lösningar, i synnerhet när det gäller produkter som riskerar att hamna i naturen. Även de olika kompositerna, som är kombinationer av plast och biobaserade material, kan i framtiden ersätta allt fler plaster, i synnerhet i produkter med lång livscykel. Detta kräver dock att de kan återvinnas.

När det gäller de ersättande materialen och deras råvaror behövs samtidigt en bedömning av deras tillräcklighet, användbarhet och inbördes förhållanden, och deras egenskaper och konsekvenser bör bedömas med avseende på miljö, hälsa och säkerhet, återvinningsbarhet och avfallshantering. Bedömningsmetoderna för biobaserade material behöver utvecklas till exempel när det gäller klimateffekter till följd av ändrad markanvändning och effekter på naturens mångfald. För att stödja bedömningsarbetet bör man ta fram internationellt godkända bedömnings- och begreppsunderlag, som möjliggör jämförelser av olika material, och utvecklar standardiseringen. Produkttillverkarna och konsumenterna ska få bättre tillgång till jämförbara uppgifter om materials och produkters livscykeffekter.

Det politiska ramverk om biobaserade, bionedbrytbara och komposterbara plaster som är under beredning i EU strävar efter att utveckla de ifrågavarande

produkternas livscykelbedömning, identifiera lämpliga användningsändamål för bionedbrytbara och komposterbara material samt minska oklarheterna och förvirringen kring dessa material. Kommissionen ämnar publicera initiativet i fråga sommaren 2022.

Kommissionens meddelande Hållbara kretslopp för kol (Sustainable Carbon Cycles) om det politiska ramverket, som publicerades i slutet av 2021,²¹ strävar efter att stödja uppnåendet av EU:s mål om klimatneutralitet 2050. Meddelandet gäller både kolinlagring (bindning av kol i organiskt material och jordmånen) och industriella processer. I meddelandet ingår bland annat en målsättning för att ta i bruk fossilfria kolkällor (biobaserade, återvunna, CCU) vid produktionen av plastprodukter och kemikalier²².

ÅTGÄRDER:

- Utvecklingen av nya värdenätverk för plastersättande lösningar, material och tekniker samt affärsmodeller främjas.
- Bedömningsmetoderna utvecklas och kunskapsbasen om plastens och de ersättande materialens och lösningarnas effekter på miljön, klimatet och hälsan stärks.
- Vid utveckling av ersättande material och lösningar säkerställs att produkterna är återvinningsbara, har en heltäckande miljö- och klimathållbarhet och att de är säkra.
- Verktyg utvecklas för att optimera materialens funktionella prestationsförmåga med hänsyn till effekterna på miljön, klimatet och den cirkulära ekonomin. Grundläggande regler för kombination av material fastställs för att garantera att de är återvinningsbara.
- Behovet av ett brett baserat kompetensnätverk för hållbara materiallösningar utvärderas. Nätverkets uppgift är att öka företagens materialkunnande, stärka värdekedjorna för och forskningen om återvinning, sprida kunskap om lösningar som ersätter traditionell plast, utveckla standardiseringen och koppla nätverket till de centrala internationella forumen inom området.
- Genomförare och samarbetsparter: ANM, JSM, MM, Business Finland, Finlands industriinvestering TESI, Klimatfonden, Teknologiska forskningscentralen VTT, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, Sitra, Plastindustrin, Muovipoli (NPC), Skogsindustrin och andra branschorganisationer, Finlands Akademi.

TIDSPLANER:

- SUP-direktivet genomförs nationellt under 2022.
- Utredningen om kompetensnätverket för hållbara materiallösningar görs före utgången av 2023.
- De strukturella kraven för kompositmaterialens återvinningsbarhet upprättas före 2023.

INDIKATORER SOM ANVÄNDS (FRÅN RAPPORTER):

- Rapporter om produktutveckling och ny affärsverksamhet (gäller till exempel Business Finland).

MÖJLIGA ANDRA INDIKATORER (SEPARATA UTREDNINGAR):

- Bildandet av ny affärsverksamhet samt antalet start up-företag och branschens omsättning på bredare front.
- Klimat- och miljönytta som kan uppnås (som uppnåtts) med hjälp av ersättande material och lösningar.

Accelerera den cirkulära **plastekonomin inom** **byggsektorn**

Drygt en femtedel av all plast används inom byggsektorn (husbyggnation och infrastruktur). Byggsektorn hör till de sektorer där det används mest plast. Ändå tar man sällan tillvara eller återvinner de plaster som används i byggverksamhet och största delen av det plastavfall som uppstår vid byggande blir till energi.

En cirkulär ekonomi för byggplaster förutsätter att byggprojekten planeras så att de möjliggör hållbar användning av och cirkulär ekonomi för plaster. Dessutom måste man bli bättre på att identifiera de plaster som använts vid byggandet. Praxis på byggplatserna, den separata insamlingen, återvinningssystemen och slutligen också utnyttjandet av plastavfallet behöver effektiviseras.

För att effektivisera återvinningen av byggplaster har miljöministeriet och aktörerna i branschen ingått ett green deal-avtal om plast inom byggsektorn²³. Avtalet gäller byggandets hela värdekedja, och målet för dess genomförande och fortsatta åtgärder är en omfattande övergång till återvinning av och cirkulär ekonomi för plast i byggsektorn. Green deal-avtalet om hållbar rivning mellan Fastighetsägarna och Byggherrarna i Finland RAKLI och miljöministeriet syftar å sin sida till att främja en fungerande marknad för de plaster och andra rivningsmaterial som uppstår vid renoverings- och rivningsprojekt och på så sätt främja återanvändning och återvinning av dessa material.

De stora volymprodukterna inom byggverksamheten är ett betydande potentiellt användningsändamål också för återvunnen plast. Det finns begränsningar för användning av återvunnen plast i byggandet, men däremot kan returplast användas exempelvis i plastfilm för förpackningar och i rör

som inte är tryckbärande. Användningen av återvunnen plast i byggprodukter kommer eventuellt också att ingå i den kommande revideringen av EU:s förordning om byggprodukter. Kommissionen kommer att lägga fram ett initiativ om detta sommaren 2022.

ÅTGÄRDER:

→ Åtgärderna i Green deal-avtalet om plast inom byggsektorn 2020–2027 genomförs:

- Plastkompetensen utvecklas inom byggsektorn och inom byggsektorns leveranskedja.
- Onödigt förpackning av byggprodukter minskas och nya förpackningslösningar samt plastfilmer tillverkade av återvinningsmaterial tas i bruk.
- Den separata insamlingen av plastfilmer på byggplatser för hus och infrastruktur ökas och nya lösningar för separat insamling i byggprojekt och entreprenader tas i bruk.
- Nya insamlingstekniker utvecklas och tas i bruk och förberedelserna för återvinning av separat insamlad plastfilm effektiviseras.
- Användningen av återvunnen plastfilm som råvara för produktionen av plastfilmer ökas så att andelen återvunna råvaror uppgår till 40 procent före utgången av 2027.
- Byggsektorns cirkulära ekonomi främjas genom offentlig upphandling.

→ Genomförandet av Green deal-avtalet om plast inom byggsektorn stärks under avtalsperioden för att ställa upp nya ambitiösa kvantitativa mål för separat insamling av plastfilmer, förberedelser för återanvändning och återvinning samt för andelen plaster tillverkade av återvinningsmaterial och minskad konsumtion för de byggprojekt och entreprenader och byggsektorns värdekedja som omfattas av åtagandena i avtalet för åren 2024/2025–2027.

→ Som en del av Green deal-avtalet om plast inom byggsektorn undersöker man också möjligheterna att återvinna andra byggplaster än plastfilmer samt inkludera dem i avtalet.

→ Mängden rivningsplast i byggsektorn bedöms och deras återvinningsbarhet ökas.

GENOMFÖRARE OCH SAMARBETSPARTER:

- MM, Finlands Kommunförbund, Byggnadsindustrin RT, Fastighetsägarna och Byggherrarna i Finland RAKLI, Plastindustrin, Kemiindustrin, Föreningen för Bygg- och Inredningsvaruhandel i Finland RASI, Sähköteknisen Kaupan Liitto, Tekniska Handelsförbundet, Miljöindustrin och -tjänster YTP, Motiva, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet, Senatfastigheter, Kompetenscentrum för hållbar och innovativ offentlig upphandling KEINO, forskningsinstitut, Muovipoli Oy samt övriga företag, kommuner och organisationer.

TIDSPLANER:

- Tilläggsmålen för plaster i byggsektorn fastställs under green deal-avtalsperioden (2020–2027).

INDIKATORER (FRÅN RAPPORTER):

- Den återvunna plastfilmens andel av råvarorna i produktionen av plastfilmer för byggsektorn och byggsektorns värdekedja.
- Uppföljning av de kvantitativa målen 2024/2025–2027 för separat insamling och återanvändning av samt återvinningsförberedelser för plastfilmer, andelarna plaster som tillverkas av återvinningsmaterial samt minskning av konsumtionen för de byggprojekt och entreprenader och byggsektorns värdekedja som omfattas av åtagandena i avtalet.
- Möjligheten att återvinna andra byggplaster än plastfilmer.

Effektivisera återvinningen **och ersättandet av plast i** **jordbruket och i trädgårdar**

Inom jordbruket och i trädgårdar används relativt mycket plaster, till exempel för ensilering, täckdukar, i växthus och plantodlingar. Dessutom uppstår till exempel vid användning av gödsel och bekämpningsmedel avfall i form av plastsäckar, plastdunkar och containrar. Även i vissa gödselmedel används plaster som hjälpämnen.

Ett problem när det gäller att materialåtervinna jordbruks- och trädgårdsplasterna och att erbjuda återvinningstjänster är svårigheten att särskilja plaster av olika kvalitet. Ett annat problem är till exempel den smuts som hamnar på ensilageplasten. Ett miljöproblem utgör den försprödning som särskilt de fleråriga täckplasterna drabbas av i Finlands klimat och som ger upphov till mikroplast.

De plastförpackningar som används inom jordbruket och i trädgårdar omfattas av producentansvaret. För dessa har producenterna grundat mottagningsterminaler som tar emot förpackningsavfall avgiftsfritt. Producentansvaret gäller dock endast förpackningar som yrkesmässigt släppts ut på marknaden och inte till exempel den plast som används för förpackning av foder som ska användas på gården. Producentansvaret omfattar inte heller övriga plaster, såsom täckdukar.

Odlaren måste i regel själv ordna med återvinning eller avfallshantering för de plaster som används i näringsverksamheten och inte omfattas av producentansvaret, tillsammans med företag i branschen. För tillvaratagandet av plaster på gårdar finns redan samarbetsnätverk och avgiftsbelagd hämttjänst. Anvisningar för återvinning av plaster från jordbruk och trädgårdsodling finns bland annat i en guide på Livsmedelsverkets webbplats²⁴.

Gränsen för tillämpningen av producentansvaret går i nuläget vid en miljon euro och det föreslås att denna gräns slopas²⁵. Ändringen påverkas också producentansvaret för de förpackningar som används inom jordbruket, åtminstone i någon mån, men producentansvaret ska fortfarande inte gälla förpackningar för eget bruk.

I Sverige finns det ett mottagningssystem för en del av plasterna i jordbruket, vars ansvarsområde frivilligt har utvidgats till att omfatta vissa plaster i jordbruk och trädgårdsodling som annars inte skulle omfattas av producentansvaret²⁶. Vid sidan av vissa förpackningar som omfattas av producentansvaret tar systemet emot vissa andra plastavfall som uppstår i jordbruk och trädgårdsodling, till exempel plastfilmer för ensilagefoder, plastsäckar och täckdukar. Kostnaderna för verksamheten täcks med avgifter för plaster, som ingår i produktpriserna.

I frukt- och grönsaksodlingar används redan i viss mån bionedbrytbara täckdukar. Särskilt när det gäller ettåriga växter håller olika typer av bionedbrytbara filmer på att ersätta den plast som man täcker marken med. Av de nuvarande lösningar som kallas bionedbrytbara är dock inte alla helt bionedbrytbara. Det finns ändå alternativa lösningar och fler håller på att tas fram.

Under de senaste åren har man fäst allt större uppmärksamhet vid mikroplaster i jordbruket och i trädgårdsodling. Forskning på området, till exempel det inhemska MicrAgri-projektet och EU:s Papillons, ger mer information om utsläpp av mikroplast och möjligheterna att begränsa dem. Europeiska kommissionen kommer att lägga fram ett initiativ om begränsningen av tillsatta mikroplaster som också gäller gödselämnen som används inom jordbruk och trädgårdsodling²⁷. I och med EU:s SUP-direktiv har man frångått användningen av oxo-plaster i till exempel täckdukar. Oxo-plasterna bryts ner till mikroplaster genom inverkan av solljus och värme.

ÅTGÄRDER:

- Kostnadseffektiva lösningar och ändamålsenliga styrmedel ska sökas för att effektivisera återvinningen av jordbruksplasterna. Det regionala samarbetet ska ökas och även omfatta de aktörer som producentansvaret inte gäller.
- Möjligheten att utvidga producentansvaret eller införa frivilliga åtgärder och mål inom branschen, till exempel genom green deal-avtal, ska utredas för att inkludera flera plastsorter. Detta skulle uppmuntra till utveckling av tillvaratagandet, återvinningen och återanvändningen av plaster.
- Alternativa material och lösningar för jordbruksplasterna tas fram.
- Kunskapen om plastens effekter i marken ska ökas och mer information och utbildningsmaterial tas fram.

- En bedömning av jordbrukets och trädgårdsodlingens värsta mikroplastkällor ska göras och åtgärder för att minska dem ska utredas.

GENOMFÖRARE OCH SAMARBETSPARTER:

- JSM, MM, MTK, SLC, Livsmedelsverket, Handelsträdgårdsförbundet, Trädgårdsförbundet, Grönmiljöförbundet, Plastindustrin, företag, forskningsinstitut.

TIDSPLAN:

- Identifiering av de åtgärder som behövs för att minska mikroplastutsläppen från jordbruket och trädgårdsodlingar i miljön fram till sommaren 2023.

INDIKATORER SOM ANVÄNDS (FRÅN RAPPORTER):

- Mängden plastavfall och återvinningsgraden för förpackningsplaster inom jordbruk och trädgårdsodling.

MÖJLIGA ANDRA INDIKATORER (SEPARATA UTREDNINGAR):

- Mikroplaster i jordmånen och deras källor: beräknade utsläpp och ansamlingar.

Främja lösningar på plastutmaningen genom internationellt samarbete

Finlands nationella Färdplan för plast stöder för sin del riktningen för och genomförandet av internationella initiativ, EU-initiativ och även regionala initiativ. Dessutom lyfter den fram goda exempel och stärker Finlands synlighet i nationellt viktiga frågor.

EU:s nya handlingsplan för den cirkulära ekonomin (2020)²⁸ omfattar många initiativ som nämnts ovan och som anknyter till åtgärderna i Färdplanen för plast. Den innehåller också en strävan efter att inleda förhandlingar om ett globalt, juridiskt bindande plastavtal.

Finland har länge varit aktiv inom det internationella samarbete inom ramen för FN:s miljömöte (UNEA) som eftersträvar en lösning på problemen med plastskräp i havet och mikroplaster. UNEA:s politiska mål är att på lång sikt upphöra med utsläpp av plastskräp i havet. Tillsammans med de övriga nordiska länderna offentliggjorde Finland 2019 en politisk linjedragning om målet att upprätta ett globalt, mellanstatligt avtal om bekämpning av föroreningar till följd av plaster. FN:s medlemsländer beslöt att inleda förhandlingar om ett internationellt plastavtal vid UNEA-mötet i mars 2022. UNEA inrättade en mellanstatlig förhandlingskommitté med mandatet att upprätta ett juridiskt bindande avtal som omfattar plastens hela livscykel och gäller plastföroreningar överallt i miljön före utgången av 2024.

Arbetet som utförs inom ramen för FN:s Baselkonvention stöder för sin del ändamålsenliga transporter av plastavfall samt omhändertagande av plastavfall på ett miljömässigt godtagbart sätt. Genom avtalet har man bland annat förbjudit exporten av farligt och blandat plastavfall utanför EU och OECD. Syftet med partnerskapsprogrammet som stöder begränsningar av transporter av plastavfall är att minska uppkomsten av plastavfall och utveckla hanteringen av plastavfall genom samarbete mellan länder och aktörer.

Vid sidan av det globala samarbetet satsar Finland på ett intensivt regionalt samarbete för att minska miljöeffekterna av plast. De nordiska länderna hade under 2017–2018 ett gemensamt plastprogram, som på bred basis undersökte minskningen av plastskräp och föreslog åtgärder för att bemöta problemet. Efter detta har Nordiska ministerrådet finansierat många projekt som gäller bland annat havsmiljön. Med hjälp av finansiering från Nordiska ministerrådet har man dessutom startat en omfattande fyraårig projekthelhet, vars mål är att sammanställa en kunskapsbas för att på internationell och regional nivå hitta lösningar för att förhindra plastföroreningar. Arktiska rådet godkände våren 2021 ett eget handlingsprogram för havsskräp, vars genomförande inleds inom kort. I HELCOM, kommissionen för skydd av Östersjöområdet, har man kommit överens om samarbete för att minska nedskräpningen av Östersjön. Det reviderade handlingsprogrammet för skydd av Östersjön godkändes hösten 2021.

ÅTGÄRDER:

- Aktivt påverkansarbete görs för att uppnå ett bindande globalt avtal som omfattar plastens hela livscykel. Avtalet stöder ländernas nationella åtgärder för att motverka plastföroreningar.
- Ansträngningar görs för att det på EU-nivå ska vidtas ytterligare åtgärder för att stärka en hållbar cirkulär plastekonomi, såsom återvinningsbarheten hos produkter som innehåller plast samt säker och hållbar användning av returplast i produkter.
- EU:s havsstrategi och den nationella havsförvaltningsplanen samt överenskomna regionala handlingsprogram och projekt i det nordiska, östersjöbaserade och arktiska samarbetet genomförs och verkställs.
- Information sprids om finländska lösningar och om verksamhetsmodeller som är viktiga för Finland.

GENOMFÖRARE OCH SAMARBETSPARTER:

MM, ANM, övriga ministerier, aktörer i branschen.

TIDSPLANER:

- Enighet om det internationella plastavtalet uppnås genom mellanstatliga förhandlingar före utgången av 2024.
- Tidsplaner för Europeiska kommissionens initiativ (arbetsprogram).
- Tidsplaner för de regionala handlingsprogrammen.

INDIKATORER SOM ANVÄNDS (FRÅN RAPPORTER):

- Uppföljning av genomförandet av EU:s plaststrategi och programmet för cirkulär ekonomi.
- Uppföljning av genomförandet av de regionala handlingsprogrammen.

MÖJLIGA ANDRA INDIKATORER:

- Finland och finländska aktörer deltar aktivt i förhandlingarna om ett internationellt plastavtal. Diskussionerna om innehållet i det nya globala plastavtalet förs i ett brett samarbete med intressentgrupper.
- Det nya, globala plastavtalet godkänns i en mellanstatlig konferens 2025 och accepteras på bred front.
- Det nya, globala plastavtalet omfattar hela livscykeln för plast och plastprodukter och innehåller ett bindande gemensamt mål samt ett rapporterings- och uppföljningssystem för avtalet.

Exportera kompetens **och lösningar**

Föroreningar orsakade av plast är ett allmänt problem överallt i världen. Plastskräpet i havet, som väckte världen till plastutmaningen, uppstår i upp till 80–90 procent av fallen på land, i otaliga olika källor både inom produktionsbranscher och i konsumtion.

För att lösa situationen krävs det att man på lokal och regional nivå ändrar de verksamhetsmodeller som orsakar nedskräpning, stärker avfallshanteringen, minskar användningen av plast, ersätter plaster och eventuellt också fångar in plast som hamnat i vattendrag och hav. Lösningarna måste också alltid ta hänsyn till de humanitära effekterna, så att de inte ytterligare försvagar utkomsten för utsatta människor som till exempel livnär sig på att samla skräp.

Finland har hög kompetens och många företag som kan bidra till denna förändring. Business Finland påskyndar utvecklingen och exporten av finländska lösningar²⁹. Exempel på export av kunnande och lösningar är bland annat VTT:s projekt för hantering av plastavfall i Indien (Until Mumbai, Mithi River) och Indonesien.³⁰ Utrikesministeriet har flera finansieringsinstrument som ger finländska företag stöd vid affärsverksamhet i utvecklingsländerna.

Genom det regionala samarbetet är det också möjligt att stärka avfallshanteringen och materialåtervinningen med hjälp av finländska företag och experter.³¹

ÅTGÄRDER:

- ➔ De finländska företagens förmåga att utveckla lösningar för hantering av plastutmaningen stärks och deras export främjas. Företagen kan utveckla till exempel tillvaratagande av plastavfall, ersättande material, återvinningslösningar eller utvärderings- och uppföljningsmetoder.

- ➔ Bästa praxis för avfallshantering och cirkulär ekonomi bland annat inom myndigheternas verksamhet delas och tänkesätten för cirkulär ekonomi främjas.

GENOMFÖRARE OCH SAMARBETSPARTER:

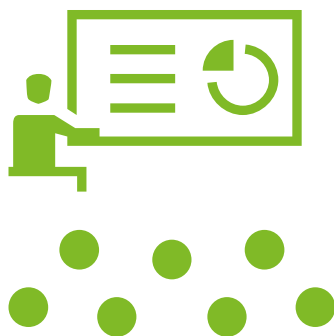
Business Finland, UM, ANM, MM, Finlands miljöcentral, WWF Finland, Finnfund.

TIDSPLANER:

- Business Finlands program Bio Circular Finland avslutas år 2022.

INDIKATORER SOM ANVÄNDS (FRÅN RAPPORTER):

- Finländska företags exportutveckling på temat (Business Finlands programuppföljning).

Öka forskningsdata om **plasternas negativa hälso-** **och miljökonsekvenser** **och om lösningarna** **i fråga om dem**

Det finns allt mer kunskap om miljökonsekvenserna av de skadliga ämnena i plastskräp, mikroplaster och plaster men den information som finns är fortfarande splittrad och till och med de grundläggande uppgifterna är bristfälliga. Det finns också för lite kunskap om de eventuella skadliga ämnena i återvinningsbaserad plast och om deras konsekvenser. Tillgången på forskningsdata om mikroplasternas hälsoeffekter och relaterade risker har förbättrats under de senaste åren, men det är fortfarande ofta svårt att tolka forskningsresultaten ur ett riskbedömningsperspektiv.

Mer kunskap och riskidentifiering behövs för att stödja beslutsfattandet. De utredningar som redan identifierats som nödvändiga behöver också göras. Till dessa hör exempelvis de behov av att undersöka plasternas skadliga ämnen som lyfts fram i det nationella programmet för farliga kemikalier och i programmet för övervakning av Östersjön. Mycket arbetet utförs på EU-nivå, till exempel i anslutning till kemikalielagstiftningen. Dessutom bedömer Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet mikroplastens effekter på kroppen, speciellt ur perspektivet för livsmedelsrelaterad exponering.

Europeiska kemikaliemyndigheten har utrett alternativ för begränsning av mikroplast som tillsätts i produkter och lämnat ett förslag om detta till kommissionen. Kommissionen ämnar lägga fram ett lagstiftningsförslag

i ärendet under 2022. Dessutom söker kommissionen efter metoder för att begränsa mikroplastutsläpp som orsakas av slitage på produkter som innehåller plast, till exempel textilier och bildäck. Ett initiativ om saken väntas under 2022.

Forskningsarbetet kommer att ta flera år och kräver internationellt samarbete. För att Finland ska vara framgångsrikt i det internationella forskningsarbetet och lyckas få finansiering för forskning krävs också egen forskning. EU har ökat satsningarna på forskning kring plasterna i anslutning till finansieringen i det pågående ramprogrammet för forskning (Horisont 2020) och även tagit i bruk en långsiktig forskningsstrategi för plaster som styr finansieringen.

EU:s LIFE-program finansierar projekt som handlar om miljö, naturvård och klimatåtgärder. Finland har ansökt om finansiering ur LIFE-programmet för en projekthelhet (PlastLIFE) som ska påskynda genomförandet av Färdplanen för plast. Om den förverkligas medför detta projekt en omfattande satsning genom finansiering och aktörerna i projektkonsortiet på en cirkulär plastekonomi och påskyndandet av genomförandet av Färdplanen för plast.

Till de främsta åtgärderna för att öka kunskapen om plastens skadliga effekter och lösningarna för dessa hör att sammanställa information om plastens miljö- och hälsokonsekvenser samt identifiera forskningsbehov. Samtidigt strävar man efter att garantera användarnas tillgång till information och en effektiv kommunikation.

ÅTGÄRDER:

- Forskningen och forskningsarbetet kring plastens miljö- och hälsokonsekvenser samt riskbedömningen utifrån de identifierade forskningsbehoven ökas.
- Samlad information om forskningen kring plastens miljö- och hälsokonsekvenser (till exempel tematiska översikter) publiceras regelbundet.
- I forskningsprojekten kombineras kompetens från olika delområden aktivt och i större utsträckning än tidigare.
- Kommunikationen av och tillgången till forskningsdata förbättras.
- Metoder för att minska utsläpp och olägenheter av mikroplast identifieras och forskningen om dem ökas.
- Inom havsvården utvecklas uppföljningen av och indikatorerna för nedskräpning.
- Effekterna på arter och ekosystem bedöms.

- ➔ Tekniker för identifiering av olika komponenter i plastavfall tas fram, identifieringen och analysen av plasternas skadliga ämnen utvecklas och tekniker för avlägsnande av skadliga ämnen vid materialåtervinning av plaster tas fram.

GENOMFÖRARE OCH SAMARBETSPARTER:

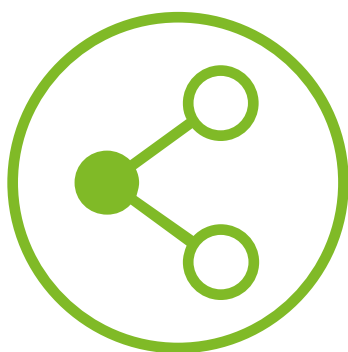
Finlands Akademi, Rådet för strategisk forskning (RSF), ministerier och statsrådet, universitet, Institutet för hälsa och välfärd (THL), Finlands miljöcentral, VTT, Naturresursinstitutet, Business Finland, Tukes, samarbete med centrala internationella aktörer, som Europeiska kemikaliemyndigheten.

TIDSPLANER:

- Finlands miljöcentrals webbplats om plastforskning lanseras våren 2022.
- PlastLIFE-projektets slutgiltiga ansökningsomgång avgörs sommaren 2022 (ansökan lämnad i april).
- Indikatorer som används (från rapporter):
- Material och rapporter för makro- och mikrokräp i enlighet med uppföljningsprogrammet för havsvården vart sjätte år; nedskräpningens utveckling i Östersjöregionen och den arktiska regionen.

MÖJLIGA ANDRA INDIKATORER (SEPARATA UTREDNINGAR):

- Mikroplastbelastningen och dess effekter på vattendrag och marken.
- Finländarnas exponering för mikroplaster.
- Ibruktagande av metoder för att minska utsläppen av och exponeringen för mikroplaster.
- Mängden publicerade undersökningar om plastens miljö- och hälsokonsekvenser samt ämnets täckning.

Övergripande åtgärder

Åtgärdsprogrammet för hållbar cirkulär plastekonomi, Färdplanen för plast, omfattar egna mål. Det är också förknippat med många externa mål, såsom lagstiftningen om bland annat plastförpackningar och förpackningsavfall, producentansvar, byggande och rivning, plastprodukter för engångsbruk, minskad nedskräpning, havsvård och så vidare. Kraven och utvecklingsbehoven i dessa författningshelheter skapar för sin del verksamhetsramarna för Färdplanen för plast, och de har beaktats i åtgärderna i Färdplanen för plast.

Lagstiftningen i anslutning till plast behöver också bedömas som en helhet. Detta i synnerhet för att varje måluppfyllelse ofta också påverkas av utvecklingen i de andra delarna av värdekedjan. För att accelerera den cirkulära plastekonomin måste man alltså identifiera kopplingarna mellan åtgärdshelheterna, vilket är en av huvuduppgifterna för Färdplanen för plast. En viktig del av genomförandet är en kommunikation som stöder nätverks- och intressentgruppssamarbetet och intresserar på bred front.

Genomförandet av Färdplanen för plast och den relaterade lagstiftningen kan påskyndas och även kompletteras genom finansiering av försöks- och pilotprojekt som stöder utvecklingsåtgärderna samt ekonomisk styrning.

För att påskynda genomförandet av Färdplanen för plast startades ett stödprogram på 1 miljon euro för försöks- och pilotprojekt under åren 2021–2022 ("Plastmiljonen"), vars ansökningsomgång löpte ut 2021. Stödprogrammet väckte stor uppmärksamhet och det gav upphov till betydande projekt. Med hjälp av programmet har man ändå kunnat stödja bara en liten del av de potentiella projekten. Genom att förlänga programmet och utvidga dess tillämpningsområde kan man märkbart effektivisera Färdplanen för plast och genomförandet av de nya åtgärder som ingår i den. Detta kräver tilläggsresurser.

Ekonomisk styrning kan också användas för att främja den cirkulära plastekonomin. De ekonomiska styrmedlen omfattar bland annat producentansvarssystem, eventuella skyldigheter att använda återvunnet material samt prissättning av produkter med hjälp av olika typer av panter, avgifter eller skatter. Tills vidare har ingen ingående bedömning gjorts av möjligheterna att tillämpa ekonomisk styrning i genomförandet av Färdplanen för plast. Tidigare har man tagit upp den så kallade plastskatten som kan riktas att stödja till exempel minskad konsumtion av traditionell dvs. jungfrulig plast och användning av återvunnen plast eller ersättande biobaserade material.

På längre sikt behöver programmet i Färdplanen för plast också föras närmare klimatdiskussionen. Det behövs en mer detaljerade bedömning av vilken effekt åtgärderna i Färdplanen för plast har i förhållande till målen om klimatneutralitet före 2035.

ÅTGÄRDER:

- Utvecklingen av plastanvändningen samt effekten och genomförandet av målen i anslutning till Färdplanen för plast bedöms. Effekten bedöms också med avseende på klimatet.
- De inbördes relationerna för åtgärderna i Färdplanen för plast bedöms och deras utvecklingsbehov identifieras för att förbättra åtgärdernas samordnade effekt.
- Man tar hand om kommunikation och växelverkan i samarbetsnätverket och med partner. Ett Plastforum som väcker stort intresse bland intressentgrupperna och involverar dem på bred front ordnas årligen.
- Kommunikationen i anslutning till åtgärderna effektiviseras och ett fritt organiserat kommunikationsteam för samarbetsnätverket grundas, med representanter för olika aktörer som planerar innehållet i kommunikationen. Kommunikationsteamets uppgift är att sparra nätverkets gemensamma kommunikation vid sidan av varje enhets egen kommunikation.
- Stödprogrammet för försöks- och pilotprojekten inom Färdplanen för plast fortsätts om det är möjligt.
- Möjligheterna att påskynda genomförandet av Färdplanen för plast och dess olika mål med hjälp av ekonomisk styrning bedöms.

GENOMFÖRARE:

MM, FM, ANM, övriga medlemmar i samarbetsnätverket.

TIDSPLAN:

- Utredningarna görs under åren 2022–2023. Färdplanen för plast programutvärderas följande gång i slutet av 2025.

MÖJLIGA INDIKATORER (SEPARATA UTREDNINGAR):

- Resultaten från uppföljningen av Färdplanen för plast och följande programutvärdering.

Genomförande **och uppföljning**

Genomförandet av Färdplanen för plast fortsätter omedelbart med hjälp av det samarbetsnätverk för Färdplanen för plast som miljöministeriet tillsatt och andra aktörer i branschen. I färdplanen anges för varje åtgärdshelhet vilka som har en nyckelposition i genomförandet av åtgärderna och vilka som är samarbetspartner. Vid sidan av dessa deltar aktörernas egna nätverk och många internationella partner i genomförandet av Färdplanen för plast.

Utöver de egentliga genomförarna och samarbetsparterna har också regeringen och riksdagen en stor roll i genomförandet av färdplanen. Den cirkulära plastekonomin håller på att få en god start, men det behövs fortfarande åtgärder som sträcker sig över regeringsperioden för att uppnå målen. Beslut som gäller statlig finansiering fattas när planen för de offentliga finanserna tas fram och i samband med budgetförarbetet.

Miljöministeriet följer uppfyllandet av målen och åtgärderna för Färdplanen för plast i samarbete med de genomförande parterna. När en åtgärd fortskrider strävar man också efter att utveckla indikatorerna för programmets genomslagskraft och tillgången till dem.

Följande kontrollpunkt för genomförandet av färdplanen är i slutet av 2025. Vid det laget har förhoppningsvis också Färdplanen för plastics långsiktiga verkställighetsprojekt PlastLIFE startats upp och dess första mellanutvärdering är aktuell.

Vi uppmuntrar alla att genomföra Färdplanen för plast samt att ambitiöst accelerera den cirkulära plastekonomin tillsammans med plastutmaningsparterna.

BILAGA 1: EXTERNA MÅL SOM ÄR KOPPLADE TILL HUVUDMÅLEN I FÄRDPLANEN FÖR PLAST

Mål 1: Minska nedskräpningen av miljön och andra miljöolägenheter som orsakas av plast.

- Förbud mot nedskräpning och skyldighet att städa upp / Avfallslagen och avfallsförordningarna.
- Anordnandet av avfallshantering / Avfallslagen och avfallsförordningarna.
- Målen för minskad nedskräpning inom havsvård³² / Åtgärdsprogrammet för havsvård (2022–2027).
- Åtgärder för minskad nedskräpning som förutsätts i direktivet om engångsplast (SUPD) / Statsrådets förordning om vissa plastprodukter (771/2021) samt regeringens propositionsutkast för verkställigheten av SUPD 23.12.2021 (ändringar i avfallslagen och miljöskyddslagen för sjöfarten).
- Plaster och ersättandet av dem i gödselmedel / EU:s förordning om gödselprodukter och REACH-förordningen.
- Restriction on microplastics & Measures to reduce the release of microplastics in the environment / Kommissionens kommande initiativ (Q4 2022).

Mål 2: Undvika onödig konsumtion.

- Kriterier för förpackningar, inklusive undvikande av onödiga förpackningar / Avfallslagen och förordningen om förpackningar.
- Konsumtionen av livsmedelsbehållare och muggar i plast för engångsbruk (enportionsbehållare) minskas ambitiöst och permanent i enlighet med artikel 4 i SUP-direktivet. Kvantitativa mål för minskad konsumtion ställs upp som en del av genomförandet av SUP-direktivet / Green deal-avtalet för enportionsbehållare.
- I byggsektorns värdekedja strävar man efter att ställa upp ambitiösa kvantitativa mål för optimering av plastfilmer och en hållbar minskning av konsumtionen för åren 2024/2025–2027 / som en del av verkställigheten av Green deal-avtalet om plast inom byggsektorn (2020–2027).
- Användningen av plastförpackningar och SUPD-produkter för engångsbruk minskar med 20 procent fram till 2025 / den europeiska plastpakten (European Plastics Pact)³³.
- Förbättra materialeffektiviteten i livsmedelsförpackningar / Åtagandet för

materialeffektivitet inom livsmedelsbranschen 2022–202634.

- Hållbar produktdesign – produkternas hållbarhet, reparerbarhet, lätthet att underhålla, återanvändbarhet, återvinningsbarhet / EU:s initiativ om hållbara produkter (COM (2022) 140) och förordningen om ekodesign (COM 2022) 142).

Mål 3: Effektivisera återvinningen av plast och förbättra återvinningsbarheten.

- Återvinningsgraden för plastförpackningar är 50 procent 2025 och 55 procent 2030 / EU:s direktiv om förpackningar och förpackningsavfall, den nya avfallslagen samt den nya förpackningsavfallsförordningen som utfärdats med stöd av lagen (SRF 1029/2021).
- Den separata insamlingen av plastförpackningar utvidgas till att omfatta fastigheter med fem bostadslägenheter i tätorter (1.7.2023) och motsvarande begränsningar gäller också andra fastigheter än dem för boende (redan från 1.7.2022)³⁵, antalet regionala mottagningsplatser för plast ökar / Avfallslagen och avfallsförordningen (SRF 978/2021) ja förpackningsavfallsförordningen (1029/2021).
- Livsmedelskontaktmaterial / Revidering av EU:s lagstiftning om livsmedelskontaktmaterial, utkastet till lagstiftning färdigt 2023.
- Användning av återvunnen plast i livsmedelskontakt / Revidering av EU-förordningen om återvunnen plast som används som livsmedelskontaktmaterial, träder i kraft 2023.
- Avgiftsandel till EU delvis utifrån plaståtervinningsgraden; 0,80 € / kg icke återvunnet plastförpackningsavfall / Plastsjälvförsörjningen, tillämpas från 1.1.2021.
- I byggprojekt, entreprenader och byggsektorns värdekedja strävar man efter att ställa upp ambitiösa kvantitativa mål för separat insamling av plastfilmer, förberedelser för återanvändning och återvinning och andelarna plaster som tillverkas av återvinningsmaterial för åren 2024/2025–2027 / Som en del av verkställigheten av Green deal-avtalet om plast inom byggsektorn (2020–2027).
- Kapaciteten för tillvaratagande, sortering och återvinning av plast ökas med 25 procentenheter fram till 2025 / European Plastics Pact.
- Alla plastförpackningar och engångsplastprodukter som släpps ut på marknaden är antingen återanvändbara eller åtminstone återvinningsbara år 2025 / European Plastics Pact.
- Alla plastförpackningar som släpps ut på EU-marknaden är återvinningsbara till 100 procent 2030 / EU:s plaststrategi (2018).

- Förbättring av återvinningsbarheten i plastförpackningar / Kommande förslag till ändring av EU:s förpackningsdirektiv (2022).
- Främjande av säker och hållbar återvinning i produktdesignskedet, inklusive fastställande av kriterier för kemikalier / EU:s initiativ för säker och hållbar design (Safe-and-Sustainable by Design) samt initiativen i EU:s kemikaliestrategi.
- Begränsning av användningen av de farligaste kemikalierna / EU:s kemikalielagstiftning och REACH-förordningen.
- Plastförpackningar inklusive kompositförpackningar måste kunna sorteras i de existerande strömmarna av återvinningsmaterial utan skadlig förorening av dessa, och övriga produktdesignkrav som gäller plastförpackningar / Utkast till kriterier för EU-klassifikationssystemet för hållbar finansiering (taxonomi).

Mål 4: Ersätta ny plast som tillverkas av fossila råvaror.

- Med återvunnen plast
- Andelen återvunnen plast motsvarar minst 25 procent av mängden PET-flaskor för engångsbruk som släpps ut på marknaden 2025 och 30 procent av den totala mängden engångsflaskor i plast 2030 / SUP-direktivets genomförande.
- Den återvunna plastens andel av råvarorna som används i produktionen av plastfilmer för byggsektorn och byggsektorns värdekedja är 40 procent 2027 / Green deal-avtalet om plast inom byggsektorn (2020–2027).
- Eventuell blandningsskyldighet vid användning av återvunnen plast i förpackningar / Kommande ändring av EU:s förpackningsdirektiv (Q2 2022).
- Eventuellt krav på andelen återvunnen plast i byggprodukter / Förslag till revidering av EU:s förordning om byggprodukter (COM (2022) 144).
- Andelen återvunnen plast i nya produkter och förpackningar är i genomsnitt 30 procent (av vikten) i företag som tillverkar produkterna i fråga 2025 / European Plastics Pact.
- Andelen mekaniskt eller kemiskt återvunnen, biobaserad eller CCU (Carbon Capture and Utilization) råvara i plastförpackningar minst 85 procent / Utkast till kriterier för EU-klassifikationssystemet för hållbar finansiering (taxonomi) (mars 2022).
- Jämför Sustainable Carbon Cycles-förslaget nedan.
- Eller med hållbart producerade förnybara material

- Minst 20 procent av kolet i kemikalier och plastprodukter ska härstamma från fossilfria källor före 2030 / Kommissionens meddelande om det politiska ramverket Sustainable Carbon Cycles (COM (2021) 800 final, 15.12.2021).
- Andelen återvunna, biobaserade eller CCU-råvaror i plastförpackningar minst 95 procent / jämför ovan utkast till kriterier för taxonomin.
- Beroendet av icke-förnybara, särskilt fossila, råvaror minskas och konkurrenskraftiga och innovativa bioekonomiska lösningar på globala problem skapas / Finlands bioekonomiska strategi, statsrådets publikationer 2022:4.
- Policy framework for bio-based, biodegradable and compostable plastics / Kommissionens kommande initiativ (Q2 2022).

BILAGA 2: PROJEKT SOM STÖDJER FÄRDPLANEN FÖR PLAST

Forsknings- och utvecklingsprojekt gällande Färdplanen för plast, finansierade av miljöministeriet

- Från plastavfall till produkt: aktörers visioner för utvecklingen av marknaden för återvunnen plast. SYKE. Rapporter från Finlands miljöcentral 2/2022
- Muovin haitalliset ympäristö- ja terveystaikutukset. SYKE och THL. Rapporter från Finlands miljöcentral 17/2022
- Perinteistä muovia korvaavat materiaalit ja ratkaisut. Luke & VTT. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 28/2022.
- Medel för att minska på konsumtion av engångsprodukter i plast. Rapporter från Finlands miljöcentral 32/2021
- Mekaanisen muovinkierrätyksen Ei enää jätettä (EJJ/EoW) -kriteeristön valmistelu. SYKE. Utkast till förordning. 2022.

Finlands miljöcentralers (SYKE) projekt

- Suomen merialueen roskaantumisen lähteet. Rapporter från Finlands miljöcentral 09/2020. RoskatPois! -projektet. (2017–2020). SYKE, Luke, Traficom. Europeiska havs- och fiskerifonden.
- Plastic Waste Pathways into the Baltic Sea (BLASTIC). 2016–2018. Keep Sweden Tidy, FeeLatvia, Håll skärgården ren rf, SEIT Stockholm, SYKE. Central Baltic Interreg 2014–2020.
- Uusien biohajoavien materiaalien hajoaminen ja ympäristöriskien arviointi Itämeren meriympäristössä (UBINAM). 2017–2019.
- Impacts of MicroPlastics on AgrosystemS and Stream Environments (Impasse). SYKE och många andra forskningsinstitut från olika länder.
- Mikromuovit Suomen vesistöissä – mahdollisten uhkien selvitys (MIF). 2016–2020. SYKE, Östra Finlands universitet. Finlands Akademi.
- Kadonneet pyydykset Suomen merialueella (Kapyysi). 2018–2020. SYKE, SAKL ry. Finansierat av EMKR.
- Muovit merilintujen pesämateriaaleissa (MUPPE) 2021–2023. Finansieras av Ålandsbanken.

Naturrekursinstitutets (Luke) projekt

- FanPLESStic-sea Baltic Sea Region project aimed at decreasing and removing microplastics in the Baltic Sea. 2019–2021. I projektet deltar HELCOM och många forskningsinstitut från Östersjöländerna. (EU INTERREG).
- HerääPahvi! 2018–2021. Tampereen AMK, Luke, Design Forum Finland. (ESF).
- RELOVED. Refining and lowering side-streams, venturing new business, deepening knowledge. 2021–.

Projekt finansierade av Finlands Akademi och Rådet för strategisk forskning

- Kestävä elintarvikepakkaaminen, PackageHeroes. Luke, Villmanstrand-Lahtis tekniska universitet LUT, VTT och Åbo Akademi.
- ValueBioMat. Bio-oils based polymeric composites; value chain from syntheses to additive manufacturing. Aalto-universitetet, Luke, Lapplands universitet, VTT.
- EnzyFunc. Sustainable and enzyme assisted and detachable coatings for cellulose-based materials, improving hydrophobicity and recycling.
- Makroista mikroiin: luonnossa hajoavien muovien ja niiden lisäaineiden kohtalo pohjoisen Itämeren ravintoverkossa (PLASTER). SYKE, Åbo universitet, Luomus, Östra Finlands universitet, Jyväskylä universitet, Heriot-Watt University, University of Basel, med flera.

EU-finansierade projekt som VTT ansvarar för

- Plast2Recycle. 2019–2022. Muovien kierrätyksen kokeellisten T&I-valmiuksien parantaminen. (EAKR).
- Pyroplast. 2021–2023. Haastavan muovijätteen pyrolyyttisen kierrätyksen pilotointialusta Bioruukkiin. (EAKR).
- Primus. 2022–2025. (EU/Horisontti 2020).
- TREASoURcE. 2022–2026. Muovin, akkujen sekä biopohjaisten sivu- ja jätevirtojen kierrätystä Pohjoismaissa ja Itämeren alueella. (EU/Horisontti 2020).
- VTT deltar också i bland annat de EU-finansierade projekten Electro (2022–2026) och Plastics2Olefins (2022–2027).

Projekt finansierade av Business Finland

- ALL-in for Plastics Recycling (PLASTin). Utveckling av återvinningskoncept på systemnivå och återvinningslösningar för utmanande plaster. 2020–2022. LUT, VTT, SYKE, TUNI, Arcada, Neste, Fortum, Borealis, Kuusakoski, Griffin, BMH, Rosk'n Roll, Muovipoli, Finlands Returplast, CLIC Innovation.
- 4Recycling. Återvinning av plastförpackningar och byggplast, biobaserade material i kompositer. CLICInnovation med flera.
- MoPo, Multitechnological recycling of Polystyrene. 2022. VTT, Aalto-universitet, FinnFoam Oy, CH-polymers Oy, Lassila and Tikanoja Oyj, Helsingforsregionens miljötjänster HRM, PS Processing Oy, Finlands Returplast Ab, PHJK-Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus Oy.
- Sustainable Plastics Industry Transformation (SPIRIT). 2022-2026. Ledande företag Borealis Polymers Oy.
- Projekt finansierade av jord- och skogsbruksministeriet (Gårdsbrukets utvecklingsfond MAKERA)
- MicrAgri. Mikroplast i jordbruksmark – Källor, effekter och reduktion. Avslutas2022. SYKE, Luke, Livsmedelsverket.

Försöks- och pilotprojekt för Färdplanen för plast, finansierade av miljöministeriet (2021–2022):

- Plastens berättelse – från skräp till produkt, Esbo stad.
- Muovikomposiittijätteen kerääminen ja hyödyntäminen (KiMura), Plastindustrin rf.
- Rakentamisen muovien kierrätettävyyden tutkimus ja pilotointi (RAMPO), Muovipoli Oy.
- Logistisesti optimoitu monilokerokeräys, Rosk'n Roll.
- Uudelleenkäytettävien take away -kahvikuppien käytön pilotointi Helsingissä, Kamu Collective Oy.
- Kierrätysmuovin käytön edistäminen rotaatioalussa, Favorit Tuote Oy.

Referensen

- 1 I havsmiljön (åtgärdsprogrammet för havsvård), städernas allmänna områden (SUPD), nationalparker osv.: målbild och jämförelseår kan variera enligt område.
- 2 Gäller t.ex. enportionsbehållare i plast avsedda för engångsbruk (SUPD, fastställs och avtalas som en del av green deal-avtalet för enportionsbehållare i plast avsedda för engångsbruk), livsmedelsförpackningar (Livsmedelsbranschens åtagande för materialeffektivitet), byggplast (fastställs och avtalas i green deal-avtalet om plast inom byggsektorn) osv.: målbilden och jämförelseåret kan variera enligt produktgrupp.
- 3 Målet enligt bestämmelsen (avfallslagen) är 55 procent 2030, inklusive plastfilm i byggsektorn.
- 4 Alla plastförpackningar (EU:s plaststrategi, European Plastics Pact), andra centrala produktgrupper t.ex. byggplast, plast från jordbruk och trädgårdsodling, textilier osv.
- 5 Engångsflaskor i plast (SUPD), andra plastförpackningar (European Plastics Pact och Plastics Europe), byggprodukter osv.
- 6 T.ex. Roni Back: "Jag försökte leva 24 timmar utan att röra vid plast", https://youtu.be/9TZXO_HWaF8.
- 7 Avtalet har publicerats <https://www.sitoumus2050.fi/web/sitoumus2050/muoviset-annospakkaukset#/>.
- 8 Kommunnätverken omfattar även Hinku (ilmastokunnat), FISU (kommunnätverket för materialeffektivitet), Circwaste (föregångarkommunerna inom cirkulär ekonomi) och Luontokunnat.
- 9 COM (2022) 141.
- 10 T.ex. i samband med kampanjen Ämpäristöteko.
- 11 Mekanisk 3 milj. t/a och kemisk 400 000 t/a (Plastindustrin).
- 12 Anläggningar för kemisk återvinning av plast finns redan bl.a. i Skive och Esbjerg i Danmark och i North Sea Port i Vlissingen, Nederländerna, planeras en anläggning. I Geel i Belgien finns en anläggning som förvätskar plastavfall termokemiskt. Många andra anläggningar håller på att byggas och tiotals planeras i Europa och runt om i världen. Det koreanska LG Chem har uppskattat att produktionen av pyrolysolja globalt år 2030 kommer att uppgå till 3,3 miljoner ton.
- 13 Behovet av sorteringsanläggningskapacitet är cirka 100 000 t/a om PRF-anläggningen i Riihimäki tas ur bruk (Plastindustrin).

- 14 Omkring 1 % av EU-marknaden (Plastindustrin).
- 15 <https://www.nib.int/releases/nib-finances-stockholms-new-and-innovative-waste-recycling>
- 16 Plastavfall som styrs annanstans för återvinning eller bortskaffande. Exporten av blandat plastavfall utanför EU och OECD begränsas av Baselkonventionen.
- 17 European Plastics Pact (2020) är ett frivilligt åtagande som undertecknats av 150 viktiga företag och organisationer inom branschen i 21 europeiska länder. Bland undertecknarna finns även representanter för den statliga förvaltningen i 15 länder.
- 18 Detta stöds bl.a. av KiMuRa-försöksprojektet (insamling och återvinning av plastkompositavfall) och dess fortsatta åtgärder.
- 19 Detta omfattar bl.a. en utredning om utveckling av användningsskyldigheten som finansieras av MM.
- 20 TUKES SCIP-sida: <https://tukes.fi/sv/kemikalier/reach/amnen-som-kraver-tillstand/amnen-som-inger-mycket-stora-betankligheter/scip-anmalan-om-varor>.
- 21 COM (2021) 800 final.
- 22 Med hänsyn till målen för biodiversitet och cirkulär ekonomi samt ovannämnda politiska ramverk för biobaserade, bionedbrytbara och komposterbara plaster.
- 23 Finns på Sitoumus 2050-webbplatsen: [https://sitoumus2050.fi/rakentamisen-muovit#/.](https://sitoumus2050.fi/rakentamisen-muovit#/)
- 24 <https://www.ruokavirasto.fi/sv/odlare/guider/plastguiden/>
- 25 I regeringens proposition om genomförandet av SUP-direktivet. Till följd av ändringen omfattas en betydande mängd småföretagare av producentansvaret. Man försöker ändå kontrollera antalet nya företag med producentansvar och småföretagens administrativa börda till exempel genom att rikta producentansvaret för vissa förpackningar till förpackningens tillverkare eller importör istället för till produktens förpackare eller den förpackade produktens importör, eller genom att föreskriva om separata lättnader i producentansvarsåliggandena för små producenter.
- 26 Svensk Ensilageplast Retur (SvepRetur): <https://svepretur.se/>.
- 27 EU:s förordning om gödselprodukter (1009/2019) innehåller bestämmelser om plaster eller ersättandet av plast. Avsikten är att i förordningen ta in kriterier för bionedbrytbarhet och testmetoder för polymerer. Om man lyckas ta fram kriterierna kommer denna mikroplastbegränsning som bereds av ECHA att gälla enbart produkter i enlighet med nationell lagstiftning om den verkställs. I övriga fall torde mikroplastbegränsningen som bereds av ECHA komma att gälla också gödselmedel i enlighet med förordningen om gödselprodukter.

- 28 EU:s första handlingsplan för cirkulär ekonomi publicerades 2015. Utifrån den utformade kommissionen bl.a. EU:s plaststrategi (2018).
- 29 För att lösa den globala plastutmaningen har BF beviljat cirka 144 miljoner euro i FUI-finansiering till företag och forskningsinstitut under åren 2017–2021, huvudsakligen ur Bio & Circular Finland-programmet. Topp 20-listan över finansiering till företag för att hantera plastutmaningen innehåller en stor del av de främsta finländska företagen och branscherna. Topp 5-listan över finansiering till forskningsorganisationer omfattar VTT, Tammerfors universitet, Aalto-universitetet, Villmanstrand-Lahtis tekniska universitet och Åbo Akademi. VTT har en avsevärt större finansiering än de övriga forskningsorganisationerna. BF finansierar också yrkeshögskolor.
- 30 <https://www.vttresearch.com/en/news-and-ideas/project-fearing-no-challenges-develops-new-solutions-collecting-floating-plastic>; <https://www.vttresearch.com/fi/uutiset-ja-tarinat/muovijate-ylos-joesta-ja-kiertoon-tutkimuskohteena-indonesian-jakarta>
- 31 <https://um.fi/regionalt-samarbete>
- 32 Mål att följa: mängden plastskräp i havsmiljö minskar med minst 30 % jämfört med 2015 års nivå fram till 2025, mängden cigarettfimpar på Finlands urbana stränder minskar avsevärt, mottagningen av avfall är effektiv och användarvänlig i alla hamnar och avloppsreningsverken avlägsnar en betydande del av mikroplasterna. Dessutom får bland annat byggsektorn god vägledning i praxis på byggplatser och anordnande av korrekt avfallshantering, avfallshantering för övergivna glasfiberbåtar påskyndas och mikroplastbelastningen minskas (konstgräs, vägtrafik, jordbruksbelastning, dag- och avloppsvatten, utsläppskällor för plastpellets, snödumpning i havet).
- 33 European Plastics Pact (2020) är ett frivilligt åtagande som undertecknats av 150 viktiga företag och organisationer inom branschen i 21 europeiska länder. Bland undertecknarna finns även representanter för den statliga förvaltningen i 14 länder.
- 34 Under den föregående åtagandeperioden 2019–2021 undertecknades åtagandet av 17 företag inom livsmedelsbranschen (20 % av branschens omsättning). Under 2020 minskade dessa företag matsvinnet med 5,7 miljoner kilo och plastanvändningen med över 600 000 kilo.
- 35 Den fastighetsvisa insamlingen av plast grundar sig på det samarbetsavtal mellan kommuner och producentsammanslutningen för förpackningsproducenter som avses i 49 a–c § i avfallslagen.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Telefonväxel 0295 16001
PB 35, 00023 Statsrådet
Alexandersgatan 7, Helsingfors

#muovitekartta
muovitekartta.fi

ym.fi